

เทศน์เช้า วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาแจกเทปไป เห็นใหม่ “พุทธจักร” ทำไมพระพุทธเจ้าต้องมีอาณาจักรด้วยหรือ พุทธจักรหมายถึงใจใจ ใจอันนั้นมันเสวยตรงนั้น พุทธจักรหมายถึงนิพพาน นิพพานมีอยู่นะ แต่ นิพพานไม่ใช่อัตตา และนิพพานก็ไม่ใช่อนัตตา

อนัตตาคือธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือยา คือเครื่องดำเนินใจ อนัตตา สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะธรรมนี้เป็นอนัตตา สิ่งสรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง โลกนี้เป็นอนิจจัง ทั้งหมด มันเป็นอนิจจัง แล้วเราก็เข้าใจตามอนิจจัง แต่ไม่เคยเห็นพระไตรลักษณ์ ถ้าเห็นพระไตรลักษณ์ คืออนัตตา สภาวะธรรมที่เกิดขึ้น อนัตตาของใครเห็น เราก็เข้าใจว่าเป็นอนัตตา ธรรมะเป็นอนัตตา ทุกอย่างเป็นความว่าง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป เราก็เห็นกันทุกคน เราก็เข้าใจทุกคน เราก็รู้ทุกคน แต่มันเป็นสัญญา มันเป็นความจำได้หมายรู้

สมบัติขึ้นมา เงินในธนาคารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในตู้พระไตรปิฎก เงินในธนาคารล้านธนาคารเลย แต่เป็นเงินของชาวบ้านเขาไปฝากไว้ ไม่ใช่เงินของเรา เราผ่านไปเห็นขนาดไหนมันก็ไม่ใช่เงินของเรา เราทำมาหากินขึ้นมา มีเงินบาทสองบาทขึ้นมา มันก็เป็นเงินของเรา สิ่งที่เป็นเงินของเรา เห็นใหม่ นี่สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา มันเกิดอย่างไร เกิดจากเราเชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นสภาวะความเป็นจริง มันถึงบอกว่าธรรมจักรมันเคลื่อน เห็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นมาจากภายใน จากหัวใจ นั่นคือความเห็นเป็นอนัตตา สิ่งที่สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมที่เป็นอนัตตา เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ที่ไปจำมา ไปถือปฏิบัติ มันไปเห็นภาพของเขามา

อัตตาคือตัวตนของใจนี้มันมีอยู่แล้ว สภาวะของใจ สภาวะของทกฺขุวิมานะของใจ ใจนี้โอวิษชาปจฺจุยา สงฺขารา รู้เหมือนไม่รู้ ไม่รู้เหมือนรู้อย่างนั้น สิ่งนี้กลิ้งไป หมุนไปตลอดไป แล้วสิ่งนี้มันจะเป็นนิพพานได้อย่างไร

แต่ถ้าเป็นอาณาจักรของพระพุทธเจ้า “พุทธจักร” สิ่งที่พุทธจักรเกิดขึ้นมา จิตดวงนี้เกิด ตายๆ มาตลอด มันเศร้าหมองมาตลอด มันเศร้าหมองนะ มันเศร้าหมอง มันเกิดในที่ทุกข์ที่ยาก เกิดในที่สุขสบายขนาดไหนมันก็ต้องเวียนไป เพราะมันเป็นอยู่ในวัฏฏะ มันเป็นสมมุติทั้งหมด

จริงตามสมมุติ สมมุติมีอยู่นะ สภาวะนี้มนุษย์ไม่มีได้อย่างไร มนุษย์ก็มี สิ่งนี้ก็มี แต่มัน สมมุติ สมมุติคือของชั่วคราวไง จริงตามสมมุติ ของชั่วคราว ของมีอยู่ จริงตามวิทยาศาสตร์นี่จริง ตามสมมุติ นี่ความร้อนเกิดขึ้น ความร้อนเราไปจับความร้อน ความร้อนลวกมือเรา ความร้อน เกิดขึ้น ความร้อนก็ตั้งอยู่ ความร้อนก็ดับไป แต่ผลที่มันลวกมาจากมือ มือเป็นแผลพุพองขึ้นมาเนี่ย มือนี้ต้องไปรักษาอีก เพราะมันเป็นแผลเกิดขึ้นจากความร้อนนั้น สิ่งที่มีความร้อนทำให้มือเนี่ย เห็น ไหม

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันเป็นสภาวะแบบนั้น มันมีอยู่สภาวะแบบนั้น ความร้อนเป็นอย่าง นั้น สิ่งที่มีอยู่ นี่สมมุติเป็นแบบนั้น มีอยู่โดยชั่วคราวๆ แต่ชั่วคราวมันเวียนไป มันไม่คงที่ไง แต่ พุทธจักรมันคงที่ วิมุตติพูดถึงไม่ได้ ถ้าสิ่งที่เป็นวิมุตติพูดได้ล่ะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องอธิบายไว้หมดแล้ว ถึงที่สุด อรหัตตมรรค อรหัตตผล นี่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ พอพ้นจาก ๑ ไป พุทธจักรเป็นอย่างนั้น เพียงแต่เป็นบุคคลาธิษฐานไง

ถ้าบอกว่า “พุทธจักร” นี่ก็คือการพูดผิด เริ่มตั้งแต่อัปาทก เริ่มตั้งแต่แสดงธรรมนี่ เป็นของที่เป็นสมมุติบัญญัติทั้งหมดเลย สิ่งนี้สมมุติบัญญัติเพราะอะไร เพราะใจมันเสวยใจ ชาติรู้เนี่ย ตัว วิญญาณชาติรู้เนี่ย พลังงานของชาติรู้เนี่ย มันเสวยความรู้สึก เสวยออกมา

อย่างที่ว่า เป็นทิพย์ เทวดาเขาสื่อความหมายกันอย่างไร ในเมื่อเขาไม่มีร่างกาย เขาสื่อ ความหมายกันได้อย่างไร มันเป็นภาษาของใจใจ แต่ในเมื่อเราเป็นมนุษย์ มนุษย์เรานี้ ภาษาหนึ่งก็ เป็นส่วนหนึ่ง แล้วก็แปลไปอีกภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่ง ความเป็นภาษาหนึ่งเป็นภาษาต่างๆ สมมุติทั้งหมดเลย สิ่งที่เป็นสมมุตินี้เป็นสภาวะแบบนั้น

ถ้าบอกว่าพุทธจักรมันมีอยู่ มันเป็นสิ่งที่มีผิด สิ่งที่ว่ามันเป็นอัตตา สิ่งที่เป็นอัตตามันจะเป็น นิพพานได้อย่างไร นี่ถ้าเขาจะโต้แย้งอย่างนี้ก็ได้ แต่เพียงบอกว่าพุทธจักรเหมือนถึงเป้าหมายไหม เหมือนกับเราจะไปถึงที่หมายของเรา ที่ไหนเป็นที่หมายของเรา เราก็ก็นั่งตรงนั้น นี่ถึงว่าองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมอันนี้ถึงให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีพุทธ

จักร อาณาจักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมไว้

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตัวของศาสนาคือศาสนธรรม ตัวของศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอันนี้เข้าไป ทำให้จิตใจดวงนั้น ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มันเป็นสมมุติ มันเป็นบัญญัติอยู่ มันหมุนไป มันเป็นสมมุติบัญญัตินะ แต่มันมีธาตุรู้อันหนึ่งที่เป็นความอัศจรรย์มาก ที่ไม่เคยบุบสลาย สิ่งนี้มันอยู่ มันอยู่ในใจดวงนี้ เกิดตายๆ ไป มันถึงเป็นสะสมคุณงามความดีที่เคยทำมาขนาดไหนมันก็จะสะสมลงที่นี้ บาปอกุศลใครทำขนาดไหนมันก็จะสะสมที่นี้

ทุกขนี้มันถึงว่าเวรกรรมตัวนี้มันเป็นภวาสวะ เป็นที่รับภพไว้ รับคุณงามความดี รับความบาปอกุศล มันต้องรับรู้ตลอดไป สิ่งนี้มันถึงสะสมตรงนี้มา สิ่งนี้ตรงนี้มา สิ่งนี้มันถึงไม่เคยตาย มันมีสภาวะแบบนี้ แต่ในสถานะที่มันสลายสิ เวลามันเกิดสถานะอีกสถานะหนึ่ง แล้วก็เวียนไปอย่างนั้น ธรรมะเข้าไปกำจัดตรงนี้ไง กำจัดสิ่งที่เป็นอวิชชา สิ่งที่ว่าสิ่งที่เป็นสิ่งที่จะสะสมอันนี้ไง

สิ่งที่สะสมหลุดออกไป พันออกไป แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ในประวัติหลวงปู่มั่น ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนหลวงปู่มั่นล่ะ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นรำพึงว่า “พระสมัยพุทธกาล เขาห่มผ้ากันอย่างไร ผ้าตัดอย่างไร ใช้สีอะไร แล้วสิ่งที่ว่ามาได้อย่างไร” นี่มาในประวัติของหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นบอกประวัติ แม้แต่หลวงปู่มั่นตอนนั้นท่านยังไม่สิ้น ยังไม่เป็นพระอรหันต์ ท่านก็ยังสงสัยว่า ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว แล้วมาได้อย่างไร

คำตอบขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกว่า “มานี่มาโดยสมมุติ”

“อ้าว! มาโดยสมมุติได้อย่างไร ก็สมมุติบัญญัติมันไม่มีแล้ว วิมุตติมันออกไปแล้ว”

นี่ก็การสะสมบุญญธิการอันนี้ มันสะสมไปอย่างนั้น นี่จิตมันปล่อยสมมุติ ปล่อยบัญญัติหมด เวลาตายไป สอุปาทิเสสนิพพาน คือธาตุขันธ์ที่มันมีอยู่นี้ เวลาทิ้งไปจิตนี้เป็นวิมุตติออกไป วิมุตติอะไร? นี่มันขาดมีใจ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว ถ้ามันขาดกิเลสขาดออกจากใจหมด ทำไมจำพ่อได้ละ ทำไมจำลูกได้ จำคู่ของท่านได้ สิ่งนี้เป็นสัญญา สิ่งนี้มีอยู่ แต่มันขาดออกไป มันขาดแล้วมันสลายได้

ถึงว่า มโนสัญญาเจตนาหาร ช่องทางอันนี้ออกมา ลืออันนี้มาได้ ถึงมีอยู่ ถึงว่าเป็นพุทธจักร ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ แต่ถ้าเราพูดกัน เราเอ่ยปากกันนี้มันเป็นกิริยานะ มัน เป็นสิ่งที่ลือกันมา มันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้น เป็นตัวตนขึ้นมา มันมีขึ้นมา มันถึงว่าเป็นความผิดพลาด

แต่เวลาพระเราปฏิบัติ พระอัญญาโกณฑัญญะ ครูบาอาจารย์เราปฏิบัติขึ้นไป พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รวมลงที่ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ถึงมีพุทธ จักร นี่สังฆจักรของเราเกิดขึ้นมา เราก็มีของเราขึ้นมา แต่ศาสนธรรมอันนี้มันเป็นเรื่องที่ว่ามีอยู่ มัน เป็นเหมือนกับสิ่งที่คงมีอยู่ ทฤษฎีคือความเป็นไป เหตุและผลอันนี้มีอยู่ แล้วใจดวงนี้เข้าไปสภาวะ แบบนั้น แล้วทำสิ่งสภาวะแบบนั้นออกมา ใจนี้พ้นออกไป

ถึงว่าพุทธจักรก็คือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สังฆจักรก็คือใจของสาวก สาว กะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง จักรอันนี้ อาณาจักรอันนี้ อาณาจักรที่มันไม่เคลื่อน อาณาจักรที่มันเป็นไปใจ ถึงบอกว่าสิ่งนี้มันมีอยู่กับใจดวงนั้น

ตัวที่มันมีอยู่โดยที่มีกิเลส มันก็เวียนตายเวียนเกิด ในเมื่อชำระอันนี้สิ้นสุดไป มันก็มีอยู่ โดยสภาวะของมัน แต่มีอยู่ที่ลือไม่ได้ มีอยู่เพราะมันเป็นสมมุติไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่ว่าเข้าใจกัน โดย ผู้ที่พ้นออกไปจากกิเลส แล้วเข้าใจอันนี้เลย แล้วอันนี้มันจะไม่เวียนกลับอย่างมาเกิดมาตายอีก

อย่างที่ว่าพระโพธิสัตว์ เกิดตายๆ มาเพื่อจะสร้างสมบารมี สร้างคุณงามความดี ดีและชั่วถึง ที่สุดก็ต้องทิ้งเหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญกุศลมามาก ถึงได้เป็นพุทธ วิสัย ปัญญาจะกว้างขวางมาก จะรู้ทุกอย่างไปหมดเลย ถึงจะเกิดครั้งหนึ่งหนหนึ่ง แต่เราเป็นสาวก สาวกจะผู้ได้ยินได้ฟัง ถ้าเราเกิดมาพบพุทธศาสนาอย่างนี้ แล้วศาสนาเจริญรุ่งเรืองอย่างนี้ เจริญรุ่งเรืองนะ ถ้าเจริญรุ่งเรือง

คู่พระไตรปิฎก คูหนังสือเขาพิมพ์กัน เขาเก็บเอกสารกัน จากในเมืองจีน ๓,๐๐๐ ปี ๔,๐๐๐ ปี ที่เขาพิมพ์ใส่เยื่อกระดาษ ใส่สิ่งต่างๆ เขาเก็บมาได้ขนาดนั้น สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องที่มีอยู่ นี่ก็ เหมือนกัน สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ สิ่งที่เป็นพระไตรปิฎก นี่ศาสนาเจริญ เจริญที่ตำรับตำรา มันเจริญขนาด ไหน เขาพิมพ์ขนาดไหน เขาพิมพ์จนสิ้นโลกก็ได้ แต่ความเข้าใจหัวใจที่ว่าตีความหมายอันนั้น ออกไป

เราตีธรรมอันนั้นออก แล้วธรรมอันนี้เข้ามาในหัวใจของเรา นี่สภาวะธรรมอันนั้นเราตีออก ตีออกก็มันเป็นความเข้าใจ เป็นจินตมยปัญญา จินตาคือความเข้าใจอย่างนั้น แล้วเราต้อง ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เห็นตามความเป็นจริงนะ ถ้าใจดวงนี้มันเข้าใจเห็นตามความเป็นจริง ถึง ต้องทำสัมมาสมาธิ ทำความสงบของใจ

ศีล สมาธิ ปัญญา นี่สำคัญแน่นอน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ใน พระไตรปิฎก ยืนยันไว้มากมายเลยว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภavana สิ่งนี้ต้องมีสัมมาสมาธิ ต้องมีสิ่งนี้ถึงเป็นมรรค ๘ ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ ความเป็นไป มรรค ๘ มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ในเมื่อมรรคเกิดขึ้นไม่ได้ เหมือนยา ยาเสื่อมคุณภาพ มันจะรักษาโรคได้ไหม ถ้ายาเสื่อมคุณภาพ มันรักษาโรคไม่ได้หรอก ยามันต้องมีคุณภาพของมัน มันต้องมีฤทธิ์ของมัน มันถึงจะทำลายโรค ได้ ทำลายโรคภัยไข้เจ็บให้หายได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามรรคมันสมมูลของมัน มันพอตัวของมัน มันจะชำระกิเลสได้ ถ้ามรรค ไม่สมมูลของมัน เราไปเห็นยา ยามันก็เสื่อมคุณภาพ เราก็กินยาที่เสื่อมคุณภาพ เราว่าเรากินแล้วเรา พอใจแล้ว นี่เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เมื่อมรรคมันไม่รวมตัว ในเมื่อความเป็นไปของ อริยสังขมันเกิดขึ้นไม่ได้ตามความเป็นจริง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ถ้ามันรวมตัวกันเกิดขึ้นมา นิโรธะ ความดับทุกข์

เวลาเราหนาวขึ้นมาเราห่มผ้ามันก็อบอุ่น มันก็ดับทุกข์เหมือนกัน นี่นิโรธะ นิโรธะเกิด อย่างนี้หรือ ในเมื่อเราเกิดขึ้นมา เรามีความทุกข์ เราปล่อยวาง เราก็ว่าเป็นนิโรธะ เห็นไหม นี่ยา มันเสื่อมคุณภาพไป คุณภาพมันไม่ถึงกับที่มันจะรักษาโรคได้ มันกินเข้าไป มันมีความเข้าใจว่ากิน เข้าไปแล้ว นี่เรากินยาแล้ว นี่ก็เวลามันปล่อยวาง ใจมันมันปล่อยวางแล้ว เราเข้าใจว่าปล่อยวางแล้ว

ปล่อยวางโดยความเห็นของเรา ปล่อยวางโดยความที่เราไม่เคยพบเคยเห็น แต่ถ้ามันเป็น ความจริง ความปล่อยวางของมัน มันสมุจเฉทปหาน มันรู้จักความเป็นจริงของมันว่าจิตนี้มัน ปล่อยของมัน จากสักกายทิฏฐิ ปล่อยออกมาจากสังโยชน์ ปล่อยออกมา จิตนี้เป็นอันหนึ่ง กายที่ จริงอันหนึ่ง ชั้นจริงอันหนึ่ง ทุกสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นความจริงหมด

โลกของเขา เขาก็จริงของเขาอันหนึ่ง ถึงจะเป็นสมมุติ แต่เป็นชั่วคราว ก็จริงตามสมมุติ ชั่วคราว แสงแดดออกมาแล้วนี่ มันแผดเผาเรามีความร้อน มันก็ความร้อนชั่วคราว เวลาพระ อาทิตยต์ตกไป แสงแดดมันไม่มี มันก็ชั่วคราว สิ่งที่ชั่วคราวมันจริงทั้งนั้น ทุกอย่างเป็นความจริง

ทั้งหมด แล้วมันก็ต่างอันต่างจริงของมัน มันไม่คละเคล้ากันไป เพราะใจเราไม่ไปผูกมัด ใจเราไม่ไปยึด ไม่เป็นต้นเหตุไปรวมตัวมันเข้ามาให้มันกดถ่วงหัวใจ นี่สิ่งนี้มันปล่อยวางหมด นี่สังฆจักร และพุทธจักรอันนี้

มันถึงว่าต่างอันต่างจริงกับสภาวะของโลก มันไม่ถึงไม่มาเวียนในวัฏฏะอันนี้อีกเลย นี่มันจะเป็นความสุขอย่างยิ่ง สุขแบบวิมุติสุข สุขแบบคนที่อึดพอ ไม่สุขแบบเราหรือ สุขแบบเรานั้นสุขแบบสมมุติใจ สุขแบบพลังงานของแสงแดด เวลาแสงแดดมันร้อนขึ้นมา มันก็แสดงตัวว่าเป็นความร้อน นี่ก็เหมือนกัน สุขมันพอใจ มันก็แสดงตัวอย่างนั้น เดี่ยวแสงแดดมันมอดไป นี่ก็เหมือนกัน สุขในเวทนา ทุกขเวทนามันเกิดอย่างนี้ มันเกิดบ้าง อยู่อย่างนี้ แต่อันนั้นเป็นวิมุติสุข ไม่ต้องอาศัยแสงต่างๆ ไม่ต้องอาศัยอะไรทั้งสิ้น มันอึดในตัวมันเอง มันพอใจในตัวมันเอง นี่พุทธจักร จักรอันนี้เป็นบุคลาธิษฐาน

แต่ถ้าบอกเป็นพุทธจักรเป็นอันที่อยู่นี้ มันก็เป็นการโต้แย้งกัน สิ่งที่เป็นบุคลาธิษฐานนี้เป็นตัวอย่าง เป็นเป้าหมายเพื่อจะให้เราเดินเข้าไปถึงตรงนั้นไง นี่เข้าไปถึงใจของเรา เข้าไปถึงสังฆจักร สาวกสาวณะ สาวกสาวณะที่ได้ยินได้ฟัง แล้วเกิดขึ้นมาในหัวใจเรานะ เอโก รัมโม จิตอันนี้เป็นหนึ่งเดียว

สิ่งนี้เป็นเป้าหมาย สิ่งนี้เป็นความสุข เป็นเป้าหมายในศาสนาพุทธของเรา นี่เป้าหมายของเรา เราทำบุญทำกุศล เราสร้างบารมีมากี่เพื่อเหตุนี้ เพื่อเราจะให้เราสุขสบาย เพื่อให้เกิดขึ้นถึงตรงนั้น แต่จะทำขนาดไหนก็แล้วแต่ สุดท้ายแล้วต้องผ่านการประพฤติปฏิบัติ ต้องมาปฏิบัติตรงนี้ แล้วมันจะพันทุกขได้ตามความเป็นจริง เอวัง